

L'ASSENTAMENT DEL BRONZE FINAL DEL TURÓ DE MONTGRÒS (EL BRULL, OSONA)

per Albert LÓPEZ I MULLOR i Jordi ROVIRA I PORT

INTRODUCCIÓ

Ja ens hem referit en diverses ocasions a la situació i característiques de l'indret anomenat Turó del Montgròs, conegut, fonamentalment, per la notable fortificació que hom li bastí en època ibèrica, probablement cap a la primera meitat del segle XV abans de l'Era¹. Nogensmenys, el jaciment al qual ens referim posseeix també l'interès de conservar els vestigis d'un assentament força anterior a la construcció de la muralla ibèrica. En efecte, en l'estat actual dels nostres coneixements, podem dir que al llarg del segle X abans de l'Era, un grup humà del Bronze Final aprofità la plataforma rocosa que s'alça enmig del Turó del Montgròs, en sentit nord-sud, per a establir-hi un assentament del qual encara desconeixem gran part de les característiques.

L'ASSENTAMENT DEL BRONZE FINAL

La certitud de l'existència d'un assentament del Bronze Final a l'àrea del Turó del Montgròs, que no havia estat assenyalada, fou tinguda per nosaltres a la vista de part dels materials exhumats al llarg de la campanya de l'any 1975. Així, durant les tasques de rentat i classificació del material procedent d'aquells treballs, tinguérem ocasió d'identificar un bon nombre de fragments ceràmics pertanyents a peces, moltes de formes obertes, classificables en el Bronze Final II de Catalunya, juntament amb algunes restes faunístiques que les acompanyaven. Posteriorment, nosaltres mateixos confirmàrem en un avenç dels treballs realitzats l'any 1982, la localització d'aquest assentament prehistòric². Més tard, dins del marc d'un resum global dels treballs duts a terme el 1975, hom féu esment de la troballa de vestigis del Bronze Final anteriors a la construcció de la muralla³.

1. A. LÓPEZ I MULLOR, J. ROVIRA I PORT, E. SANMARTÍ I GREGO, *Nous treballs a la fortificació ibèrica del Turó del Montgròs (El Brull, Osona)*, a *Informació Arqueològica*, 38, gener-juny, 1982, pàgs. 36-39.

2. LÓPEZ I MULLOR, ROVIRA I PORT, SANMARTÍ I GREGO, *Nous treballs a la fortificació...* citat.

3. E. MORRAL, J. NIETO, D. MIQUEL, *Turó del Montgròs, El Brull*, a *Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys*, a *Excavacions Arqueològiques a Catalunya*, 1, 1982, pàgs. 242-245.

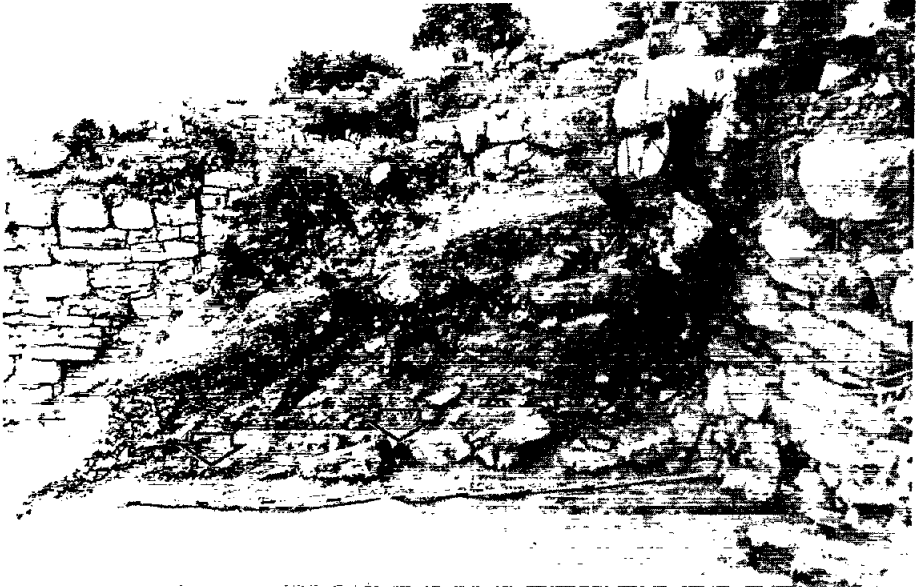

Figura 1

Perfil estratigràfic sud de l'excavació de 1982. Assenyalat amb sagetes, hom pot veure l'estrat 6, el qual ha proporcionat els materials del Bronze Final.

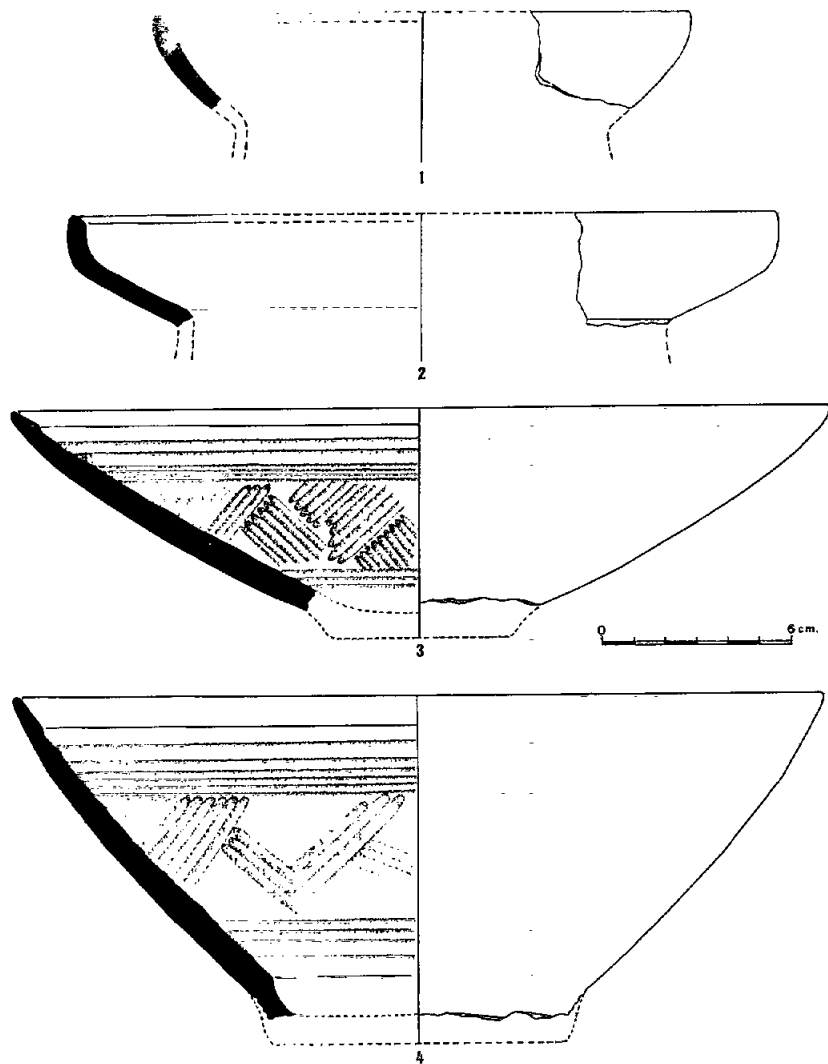

Figura 2

Materials descoberts durant la campanya del 1982.

1 i 2: urnes de vora exvasada obliqua amb llavi vertical i coll recte.

3 i 4: plats amb vora bisellada i decoració acanalada interna.

En efecte, les excavacions realitzades durant l'any 1982 en el talús est de la cara externa de la muralla d'El Brull, han posat en evidència que el bastiment de la construcció, en aquest sector, fou practicat sobre les restes anteriors d'una ocupació de les darreries de l'Edat del Bronze. Així, al llarg del procés d'excavació del tall estratigràfic de 12 metres quadrats obert al nord de la torre pseudotrapezoidal, a la dreta de la porta d'accés, trobarem una seqüència estratigràfica que ha estat exposada pormenoritzadament en una altra comunicació⁴, i de la qual ens interessa ara l'anomenat estrat 6.

Aquesta capa, es trobava situada per damunt del sòl natural de marès triàsic de la plataforma de conglomerat que travessa l'istme del Turó de nord a sud. La terra d'aquest estrat 6 presentava un aspecte relativament uniforme i consistia en argiles de color marró-vermellós, de consistència mitjanament dura i comprenia algunes pedres petites i anguloses, així com un bon nombre de petits carbons, component típic de tots els indrets d'ocupació humana. Cal ressaltar que també era molt abundosa la presència de ceràmica, la qual, en diverses ocasions, apareixia clarament esclafada «in situ», juntament amb restes faunístiques. Finalment, cal dir que aquesta capa cobria una sèrie de blocs poligonals naturals que es trobaven sobre el sòl natural i inclosos, en bona part, en aquest⁵.

Pel que fa a la posició física d'aquest estrat, hom aprecia clarament que passa per dessota de l'element 2, és a dir, la muralla d'època ibèrica (fig. 1). Així, durant els treballs de 1975 hom comprovà que el nivell que aleshores corresponia al nostre estrat 6, apareixia també a l'altra costat de la fortificació. Tot això palesa que l'assentament del Bronze Final és anterior al bastiment de l'element 2 i que, a més a més, ocupava una superfície no menyspreable, que, molt probablement, estigué centrada en el cim de la plataforma, tantes vegades esmentada. D'altra banda, la cobertura del terreny natural per part de l'estrat 6 indica que els ocupants del Bronze Final s'establiren «ex novo» al Turó del Montgròs, tot adaptant-se i aprofitant les magnífiques condicions naturals de l'indret.

ELS MATERIALS

Cal dir que els materials del Bronze Final d'El Turó del Montgròs, per la seva abundància, permetran, a curt termini, dur a terme una bona anàlisi tipològica susceptible de ser relacionada amb les sèries existents a Catalunya, i, fonamentalment, amb els jaciments de cronologia similar o propera de l'Osona. Durant la campanya de 1982 han estat exhumats 317 fragments de ceràmica del Bronze Final que mostren plats amb vora bisellada i decoració acanalada interna, urnes petites amb llavi apuntat, vasos de perfil en S, i urnes amb boca exvasada i llavi bisellat entrant. Les bases de les peces són predominantment, planes, encara que constatem la presència de fons lleugerament umbilicats. Pel que fa a les decoracions, al costat de les decoracions acanalades externes, hi ha un bon nombre de peces obertes, plats

4. A. LÓPEZ I MULLOR i J. ROVIRA I PORT, *La fortificació ibèrica del Turó del Montgròs (El Brull, Osona): Darreres novetats*. En aquest mateix *Sympòsium*.

5. Caldria comprovar si, efectivament aquests blocs es trobaven en aquesta posició de forma natural, o si, tal vegada havien estat dipositats com a basament de la muralla ibèrica, tot tallant, conseqüentment l'estrat 6 del Bronze Final. En qualsevol cas aquest estrat 6 no cobreix aquests blocs.

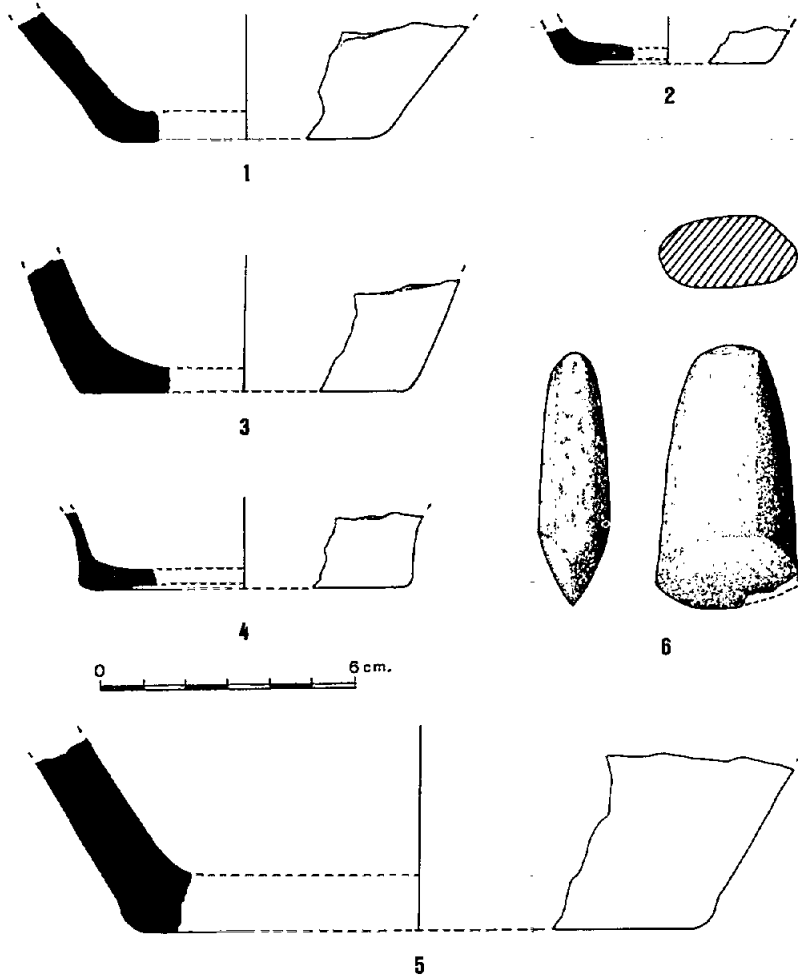

Figura 3

Materials descoberts durant la campanya del 1982.

1-5: mostra de diversos tipus de bases planes i lleugerament umbilicades.
6: destraleta polimentada.

i tapadores, amb una decoració acanalada interna (figs. 2 i 3). En un cas, veiem una vora exvasada, obliqua i arrodonida, pertanyent a un vas de perfil en S que presenta una ornamentació de pseudoescissions triangulars.

Sobre les formes, cal dir que, al costat de les peces obertes amb decoració interna de grups d'acanalats de direcció alterna, dreta-esquerra-dreta, situats entre faixes d'acanalats horitzontals, veiem l'existència de les urnes amb vora exvasada i llavi vertical o entrant, que presenten un coll bastant recte. De fet, estem en presència d'un conjunt de materials força homogeni que data la primigènia ocupació del Turó del Montgròs en el Bronze Final II de Catalunya, en unes dates absolutes que caldria situar al llarg del segle X abans de l'Era⁶.

CONSIDERACIONS FINALS

En un termini curt, l'anàlisi del material ceramològic possibilitarà l'establiment d'una taula de formes sobre els materials exhumats en el jaciment d'El Brull que caldrà afegir a les nombroses fàcies locals del Bronze Final existents a Catalunya. D'altra banda, i malgrat que la potent fortificació ibèrica és un seriós obstacle per a l'estudi de l'assentament del Bronze Final, l'excavació en extensió de l'enderrocament de la muralla, permetrà apreciar una major superfície d'aquesta ocupació anterior, que probablement, ocupi tota l'àrea de la plataforma central d'El Turó del Montgròs. Finalment, l'exhumació acurada d'aquest estrat 6 i la realització d'observacions sobre la distribució d'elements, segurament ens proporcionarà informació sobre estructures d'habitació i la corresponent ocupació de l'espai, dades força interessants per a un moment cronològic sobre el qual encara desconexim un gran nombre de dades, amb l'excepció d'alguns punts aïllats. En aquest sentit, la ubicació de l'assentament del Bronze Final en una zona enlairada, de fàcil protecció i bona visibilitat, encaixa amb els patrons d'assentament observats per a una bona part de jaciments d'aquesta etapa a la comarca d'Osona⁷.

6. J. ROVIRA I PORT, *El Bronze Final a la vessant sud del Pirineu català*, a *Els Pobles Preromans del Pirineu*, 2.º Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà, Puigcerdà, 1976-1978, pàgs. 47-56. J. ROVIRA PORT, *La penetració durant el Bronze Final de les influències nord-pirinenques cap a l'interior de Catalunya i el seu impacte*, 2.º Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà, Puigcerdà, 1976-1978, pàgs. 69-82.

7. Cf. a M. MOLIST, *Aportacions al coneixement dels períodes Bronze Final i Primera Edat del Ferro a la comarca d'Osona*. En aquest mateix *Sympòsium*.

AAVV, *El poblament antic a Osona, Darrers treballs arqueològics*, Vic, 1982.